

Justis- og beredskapsdepartementetE-post: postmottak@jd.dep.noDeres referanse:
17/1597Vår referanse:
200900095Dato:
10. august 2017**HØRING – ENDRINGER I POLITIREGISTERFORSKRIFTEN – NYTT KAPITTEL 59 OM NTAES**

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 24. mai 2017 med forslag til nytt kapittel 59 i politiregisterforskriften, om behandling av opplysninger ved Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter (NTAES).

ØKOKRIM vil innledningsvis takke for den veiledning og faglige bistand som er gitt fra departementet i anledning de spørsmål som har reist seg om behandlingen av person- og foretaksdata ved NTAES, slik dette er organisert etter forutsetningene i regjeringens *Strategi mot arbeidslivskriminalitet* av 13. januar 2015. Høringsuttalelsen herfra er skrevet i samråd med leder for NTAES.

I strategidokumentet understrekes viktigheten av at politiet og kontrolletatene «kan utnytte etterretningsinformasjon samlet for å utvikle og gjennomføre en mer effektiv, slagkraftig og treffsikker kriminalitetsbekjempelse». Senteret skal «utarbeide et løpende nasjonalt trusselbilde for felles strategiske tiltak innen økonomisk kriminalitet, herunder også arbeidslivskriminalitet, og utarbeide konkrete etterretningsrapporter som gir grunnlag for felles innsats mot kriminelle aktører og nettverk» (side 11).

I regjeringens reviderte strategidokument 13. februar 2017 *Strategi mot arbeidslivskriminalitet* gjentas nevnte hovedlinjer: «Formålet med samarbeidet er å bidra til å utvikle og gjennomføre en mer målrettet, effektiv, slagkraftig og treffsikker kriminalitetsbekjempelse. Analyse- og etterretningsssenteret skal utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger og samle etterretning. Dette skal være et viktig grunnlag for etatenes oppfølging» (side 15-16).

Generelt om behovet for et forskriftsregulert register

Regjeringen har lagt ansvaret for etableringen og utviklingen av NTAES til Justis- og beredskapsdepartementet og til Finansdepartementet. Politidirektoratet og Skattedirektoratet har ansvaret for styringen av senteret gjennom en styringsgruppe ledet av direktoratene på omgang. At disse to etatene skal være likeverdige partnere, var tilsiktet av regjeringen i den første strategien. Likeverdigheten kommer også til uttrykk i føringen om at disse etatene skal ha et likt antall medarbeidere, jf. instruks for NTAES pkt. 6.1.

Dette skulle ikke uten videre tilsi at lokaliseringen av senteret og behandlingsansvaret for opplysninger ble lagt til politiet. Men formålet med senterets virksomhet er forebygging

Postadresse
Postboks 8193 Dep
NO-0034 OSLOBesøksadresse
C.J. Hambros plass 2 C
N-0164 OSLOTelefon/Telefaks
(+47) 23 29 10 00
(+47) 23 29 10 01Org.nr.: 874 761 532
post.okokrim@politiet.no
www.okokrim.no

av kriminalitet. Da behandling av person- og foretaksopplysninger for dette formålet faller innenfor EUs rammebeslutning 27. november 2008 (2008/977/JIS) art. 1.2, vil senterets virksomhet falle under virkeområdet for politiregisterloven, jf. § 1, jf. § 2 nr. 13 om forebyggende arbeid som en del av den kriminalitetsbekjempende virksomhet, jf. § 3. Derfor er det nødvendig at behandlingsansvaret for senteret legges til politiet. Det er naturlig og formålstjenlig at ansvaret plasseres hos sjef ØKOKRIM, blant annet på grunn av at senteret ble samlokalisert hit.

For å nå de mål regjeringen har satt for senteret, og benytte etatenes etterretningsdata i produksjonen av trussel- og risikovurderinger, er det nødvendig å behandle person- og foretaksdata i analysearbeidet. Som det fremkommer av utredningen 6. januar 2017 *Behovet for regelverksendringer mv. i forbindelse med etableringen av Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter*, er det nødvendig å kunne sammenstille person- og foretaksdata hentet fra de deltakende etatene for at senterets medarbeidere skal være i stand til å se sammenhenger mellom de datasett som hentes fra etatene.

Til nevnte utredning ble det gitt bidrag fra jurister fra hver av de fem etatene som er representert i samarbeidet. Det sentrale formålet bak utredningen var om regjeringens formål om informasjonsdeling i senteret kunne oppnås, under hensyntagen til de skrankene som settes av bestemmelsene om taushetsplikt mellom etatene, og de skrankene som følger av persondataretten.

Et slikt datasett fra én etat behøver i seg selv ikke å utgjøre særlig personsensitive data. Men selve sammenstillingen av flere slike datasett, fra de ulike etatene, kan avdekke sammenhenger og mønstre som er å anse som inngripende mot persondatavernet. Dette hensynet utgjør etter vårt syn et tungt argument for at behandlingen av person- og foretaksdata ved senteret forskriftsreguleres som et register, jf. politiregisterloven § 14.

For et kriminaletterretningssamarbeid mellom fem etater er det viktig at virksomheten har nødvendig tillit eksternt, og mest mulig åpenhet og offentlighet. En forskriftsregulering i tråd med departementets forslag vil bidra til transparens. Med forskriftsreguleringen gis virksomheten samtidig en nødvendig rettslig ramme, hvor den sentrale del av virksomheten nettopp er behandling av opplysninger. Dette bidrar samtidig til senterets legitimitet.

Forskriftsreguleringen sørger også for nødvendig avklaring i lovvalg. Behandlingen av personopplysninger i fire av etatene i samarbeidet reguleres av personopplysningsloven, mens behandling av personopplysninger til politiformål – som utgjør den sentrale del av politiets virksomhet – faller under politiregisterloven. Å la senterets behandling av opplysninger falle under *begge* lover, vil virke kompliserende, og er ikke en ønskelig løsning.

Rettslig regulering av denne typen tverretatlig samarbeid er krevende. Samtidig skal det sørges for en «armlengdes avstand» til politiets virksomhet. De fem samarbeidende etatene deltar på like fot, uten at senterets virksomhet er for tett integrert i én av etatene. Det må overfor allmennheten tydeliggjøres at bruken av persondata fra fem etater er forankret i et tverretatlig samarbeid som står på egne ben. Av disse grunner er senterets lokaler skilt av fra politiets lokaler ved elektronisk adgangskontroll, og senterets server er skilt fra politiets nett.

Gjeldende lovverk åpner i varierende grad for deling av opplysninger på tvers av sektorene. Med nødvendige forskriftsendringer åpner likevel politiregisterloven for denne typen samarbeid, uten at en må gå veien om særlov. Det tredje alternativet – å la virksomheten være uten noen regulering utover senterets instruks – fremstår etter vårt syn som labilt og lite bærekraftig.

Forslaget til nytt kapittel 59 i politiregisterforskriften

Forslaget til et nytt kapittel 59 i politiregisterforskriften er (med ett unntak) sammenfallende med det forslag som ble framsatt i nevnte utredning 6. januar 2017.

Én av bestemmelsene i utkastet avviker fra forslaget i utredningen. I utredningens forslag til § 59-12 om sletting ble det foreslått at opplysninger skal slettes fra registeret når det er gått 5 år fra det tidspunkt opplysningene ble registrert, og det i samme tidsrom ikke er registrert nye opplysninger om den registrerte. I departementets forslag til § 59-12 første ledd heter det:

«Opplysningene skal slettes fra registeret senest 3 år fra det tidspunkt opplysningene ble registrert. Den behandlingsansvarlige kan beslutte fortsatt registrering for inntil 3 år av gangen dersom opplysningene fortsatt er nødvendig for formålet med registreringen».

Vi er positive til denne endringen. Et tidsrom på tre år vil for de fleste oppdrag som gis til senteret, være tilstrekkelig. For risikoanalyser, situasjonsrapporter, mv. som det er aktuelt å utgi med faste mellomrom, for eksempel hvert andre år, vil bestemmelsen i utkastet andre punktum åpne for at senteret kan ta vare på datasett som ble brukt til en eldre analyse, når dette skal sammenlignes med fremtidige data.

NTAES har vært i drift siden mai 2016. Arbeidet med forskriftsendringer har tatt lengre tid enn først tiltenkt, av forskjellige årsaker. Senteret har nå levert de første produktene, men arbeidsmåten i analysearbeidet medfører atskillige begrensninger så lenge det rettslige rammeverket ikke er på plass. Det bes derfor om at arbeidet med nødvendige forskriftsendringer blir prioritert, slik at målsettingene og forutsetningene fra regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet, kan bli oppfylt.

Med vennlig hilsen

Trond Eirik Schea
Sjef ØKOKRIM

Torbjørn Hagerup Nagelhus
Politidadvokat

Kopi: Politidirektoratet